

عنوان‌های اصلی کتاب

۸.....	علام اختصاری
۹.....	پیش‌گفتار
۱۱.....	مقدمه
۱۵.....	قواعد عمومی
۱۷.....	آرا و اسناد لازم‌الاجرا، واحدهای اجرایی و مقررات مربوط
۲۵.....	آرای دیوان عدالت اداری، واحد اجرایی و مقررات مربوط
۳۲.....	اسناد لازم‌الاجرا به مفهوم اخص، واحد اجرایی و مقررات مربوط
۳۸.....	سایر اسناد
۴۰.....	آرا و اسناد لازم‌الاجرای داخلی، قابل اجرا در واحد اجرای احکام مدنی
۶۰.....	آرا و اسناد لازم‌الاجرای خارجی قابل اجرا در واحد اجرای احکام مدنی
۷۸.....	آرای لازم‌الاجرا در سایر واحدهای اجرایی با توجه به قانون اجرای احکام مدنی و مقررات مرتبط
۷۹.....	واحد اجرایی مدنی دادگستری یا «واحد اجرای احکام مدنی»
۹۰.....	شرایط اجرا
۱۱۷.....	ترتیب اجرا
	اقدام در جهت اجرای اختیاری حکم، مهلت اجرا و «ضمانت‌اجرا»ی آن با لحاظ قانون نحوه اجرای
۱۲۱.....	محکومیت‌های مالی
۱۴۸.....	اقامه دعوای اعسار برای چاره‌سازی حبس
۱۶۹.....	ابلاغ اجرائیه به محکوم‌علیه و اختیارات محکوم‌له
۱۷۴.....	طواری (رخدادها)ی اجرا
۱۷۹.....	قاعده: ممنوعیت جلوگیری از جریان اجرا (توقیف، ... عملیات اجرایی)
۱۸۲.....	استثنا: جلوگیری از جریان اجرا (توقیف، ... عملیات اجرایی) در موارد قانونی
۲۲۳.....	بازگرداندن عملیات اجرایی به حالت پیش از اجرا یا اعاده عملیات اجرایی
۲۵۰.....	هزینه‌های اجرایی و جریمه نقدی
۲۶۷.....	ترتیب (شیوه) اجرا، با توجه به محکوم‌به
۲۶۹.....	اجرای حکم، با بازداشت مال و بسته به مورد، فروش آن
۳۰۴.....	مال منقول، وجه نقد و ترتیب بازداشت آن
۳۴۲.....	بازداشت طلب، وجه نقد و مال منقول محکوم‌علیه نزد شخص ثالث و ترتیب آن
۳۶۵.....	بازداشت اموال غیرمنقول و ترتیب آن
۳۸۲.....	بازداشت حقوق محکوم‌علیه در شرکت‌ها
۳۹۲.....	سایر اموال و شیوه بازداشت آنها
۴۰۱.....	اموال غیرقابل بازداشت
۴۳۹.....	اعتراض شخص ثالث اجرایی
۴۵۲.....	فروش اموال بازداشت‌شده
	تقسیم وجوه به‌دست‌آمده از محکوم‌علیه (محکوم‌علیهم)، حق تقدّم و خسارت ناشی از ادای دین
۴۹۱.....	
۵۲۸.....	اجرای سایر احکام
۵۷۴.....	فهرست تحلیلی عنوان‌ها
۶۱۸.....	نمایه واژگان
۶۳۲.....	نمایه قوانین
۶۴۵.....	کتاب‌نامه

فصل نخست - آرا و اسناد لازم الاجرا، واحدهای اجرایی و مقررات مربوط

۸. گفته شد که در این کتاب، از «اجرای اجباری حکم لازم الاجرای مدنی» سخن خواهد رفت؛ یعنی سندی که در واحد اجرایی مدنی دادگستری که «واحد اجرای احکام مدنی» خوانده می شود قابل اجرا می باشد؛ اما در ایران نیز حکم لازم الاجرا، تنها سند لازم الاجرا، به مفهوم اعم، نیست و اسناد لازم الاجرای دیگری در کشور تنظیم و صادر می شوند که آنها نیز هریک، در واحد اجرایی مربوط، قابل اجرا می باشند. از این رو، مناسب است سایر اسناد لازم الاجرا، واحد اجرایی و مقررات مربوط نیز اگرچه کوتاه، بررسی شوند. هرجا سخن از «سند» است پرسش های پرشماری در پیوند با «سند» می تواند پیش کشیده شود: از تعریف «سند» گرفته تا انواع آن و به ویژه مقایسه هر نوع سند با نوع دیگر آن و... در مبحث نخست، به برخی از آنها پرداخته می شود.

مدلول هر «سند لازم الاجرا»یی را باید «مأمور اجرا»ی مربوط، در «واحد اجرایی» مخصوص، اجرا کند؛ موضوعاتی که در مبحث دوم این فصل از آن سخن می رود. واحد اجرایی مدنی دادگستری یا «واحد اجرای احکام مدنی»، به جهت اهمیت، گستردگی و نیز پیوند تنگاتنگ آن با موضوع کتاب، در مبحث جداگانه یعنی مبحث سوم بررسی می شود.

مبحث نخست - اصطلاحات و مفاهیم

۹. در پیوند با «آرا و اسناد لازم الاجرا» و نیز «واحد اجرایی»، اصطلاحاتی وجود دارد که مفاهیم آنها باید بررسی شوند.

گفتار نخست - سند، مفهوم و انواع آن بند نخست - سند و مفهوم آن

۱۰. «سند» در لغت، به معنی «آنچه که بدان اعتماد کنند» آمده^(۱) و «... هر نوشته که در مقام دعوا یا دفاع، قابل استناد باشد» (ماده ۱۲۸۴ ق.م.). در اینجا چون سخن از «اجرای» سند است مفهوم خاصی از «سند» مورد نظر است که از یک سو، باید «نوشته» باشد و از سوی دیگر «به آن اعتماد کنند» و سرانجام، دلالت بر این نماید که شخص (یا اشخاصی) باید مال یا وجهی، به شخص (یا اشخاص) دیگری بدهد (بدهند) یا آن(ها) در برابر این(ها) عملی را، چه فعل یا ترک فعل باشد، انجام دهد (دهند) و از سوی دیگر، لازم‌الاجرا باشد؛ مانند حکم قطعی محکومیت «پانته‌آ» به پرداخت یک میلیارد ریال به «ایراندخت» و یا سند رسمی اجاره‌ای که مفاد آن، «پانته‌آ» را با سپری شدن مدت اجاره ملزم به تخلیه ملک «ایراندخت» و تحویل آن می‌کند.

بند دوم - انواع سند

۱۱. اسنادی که در پیوند با «اجرا» می‌تواند از آنها سخن رود، «سند لازم‌الاجرا» و «سند غیر لازم‌الاجرا» است؛ اما دسته‌بندی‌های دیگری از سند وجود دارد که از جمله، با توجه به شرایط تنظیم آن، به عادی و رسمی دسته‌بندی می‌شود. در این جا تنها «سند لازم‌الاجرا» و انواع آن بررسی می‌شود.

الف - «سند لازم‌الاجرا» و انواع آن

۱۲. سند لازم‌الاجرا در دو مفهوم اعم و اخص به کار می‌رود.

نخست - سند لازم‌الاجرا به مفهوم اعم

۱۳. سند لازم‌الاجرا، به مفهوم اعم، سندی است که به متعهدله آن، به مفهوم اعم، اجازه می‌دهد که چنانچه «متعهد» آن، به مفهوم اعم، به اختیار، به مفاد آن عمل نکند بی‌آنکه (دیگر) نیازی به اقامه دعوا و گرفتن رأی مرجع قضاوتی صالح باشد، با یاری خواستن از قوای عمومی مربوط، به اجرای اجباری مدلول آن، علیه متعهد، به مفهوم اعم، اقدام نماید.

۱- معین، شادروان دکتر محمد، منبع پیشین.

آرا و اسناد لازم الاجرا، واحدهای اجرایی / اصطلاحات و مفاهیم / سند و انواع آن ۱۹

پس، «سند لازم الاجرا، به مفهوم اعم» نه تنها برای نمونه، حکم قطعی دادگاه و قرار تأمین خواسته، بلکه سند رسمی اجاره، برگ تشخیص یا تعیین قطعی شده مالیات و چک را نیز دربرمی گیرد. منظور از «اجرای اجباری»، تحمیل مدلول سند، به «متعهد»، به مفهوم اعم، به وسیله «مأمور اجرا»، به مفهوم اعم است.

۱۴. امتیاز سند لازم الاجرا، به مفهوم اعم و برخی مصادیق آن — سند لازم الاجرا نسبت به سایر اسناد این برتری چشم گیر را دارد که به متعهدله آن، به مفهوم اعم، اجازه می دهد بی آنکه (دیگر) نیازی به اقامه دعوا و پیگیری آن، تا صدور حکم باشد با مراجعه به واحد اجرایی مربوط، مدلول سند را به متعهد به مفهوم اعم، تحمیل کند. برای نمونه حکم دادگاه تجدیدنظر استان که بر محکومیت خواننده به پرداخت یک میلیارد ریال به سود خواهان صادر شده، سند لازم الاجرا است زیرا چنانچه محکوم علیه، به اختیار، آن را اجرا نکند محکوم له می تواند، با مراجعه به «واحد اجرای احکام مدنی»، مدلول آن را به محکوم علیه تحمیل کند؛ یعنی، پس از صدور دستور اجرا و نیز صدور و ابلاغ اجراییه، واحد اجرای احکام، توسط مأمورین آن، با بازداشت اموال محکوم علیه، در حدود محکوم به و هزینه های اجرایی و عندالاقضا فروش آن اموال، وجه محکوم به را از محکوم علیه گرفته و در اختیار محکوم له قرار می دهد.

۱۵. اگرچه آرای لازم الاجرای مراجع قضای (دادگاه، دیوان عدالت اداری، مراجع رسیدگی به اختلافات کارگر و کارفرما، و...) را می توان مهمترین و پرشمارترین اسناد لازم الاجرا به مفهوم اعم دانست اما یکی دیگر از مهمترین و پرشمارترین اسناد لازم الاجرا، به مفهوم اعم، سند لازم الاجرا، به مفهوم اخص، یعنی سندی است که اجرای مدلول آن در واحد اجرایی «سازمان ثبت اسناد و املاک» کشور، مستقر در ادارات ثبت که «اجرای ثبت» خوانده می شود امکان پذیر است (نک. ش. ۲۸ به بعد). همچنین، «برگ تشخیص یا تعیین قطعی شده مالیات» که در آن، مبلغی به عنوان مالیات برای مؤدی، مانند وکیل دادگستری یا... تعیین و قطعی شده باشد نیز سندی لازم الاجرا به مفهوم اعم است؛ زیرا چنانچه مؤدی از پرداخت آن خودداری کند مأمور اجرای سازمان امور مالیاتی می تواند بی آنکه نیازی به اقامه دعوا باشد به استناد همان برگ تشخیص، با بازداشت وجوه نقد و نیز اموال مؤدی، در حدود مبلغ مالیات قطعی شده، آن را از مؤدی گرفته و به حساب خزانه واریز کند. چک بلامحلی که گواهی عدم پرداخت بانک بر آن صادر شده باشد نیز سند لازم الاجرا است زیرا دارنده چک می تواند، بی آنکه نیازی به اقامه دعوا باشد، وجه آن را، از طریق «اجرای ثبت» از صادرکننده بگیرد.

۱۶. **سند لازم‌الاجرا و اجراییه** - آغاز اقدامات اجرایی علیه متعهد سند مستلزم درخواست اجرا و صدور دستور اجرا می‌باشد و، علی‌القاعده، پس از آن، صدور اجراییه نیز لازم است، مگر در مواردی که خلاف آن پیش‌بینی شده باشد (ماده ۴ ق. ا. ا. م.؛ نک. ش. ۲۵۳ به بعد). پس، سند لازم‌الاجرا را نباید با اجراییه‌ای که براساس سند صادر می‌شود اشتباه نمود؛ اما آنچه مسلم است، در «اجراییه» («برگ اجراییه»)، «موضوع لازم‌الاجرا» و «طرفین سند لازم‌الاجرا»، دقیقاً به همان‌گونه که در سند لازم‌الاجرا مشخص شده، باید تصریح شود. در مورد اسناد لازم‌الاجرایی که در دفاتر اسناد رسمی تنظیم می‌شوند معمولاً دستور اجرا (به‌وسیله مهر «اجرا شود») ذیل رونوشت همان سند صادر می‌شود و بنابراین، متن اجراییه همان متن سند است. «اجراییه» در جای خود بررسی شده است (نک. ش. ۲۶۷ به بعد). بنابراین، نه «دستور اجرا» با «اجراییه» اشتباه می‌شود و نه «اجراییه» با «سند لازم‌الاجرا».

دوم - «سند لازم‌الاجرا»، به مفهوم اخص

۱۷. سند لازم‌الاجرا، به مفهوم اخص، سند لازم‌الاجرایی است که بتوان مدلول آن را توسط مأمور «اجرای ثبت» (نک. ش. ۵۰ به بعد) به متعهد تحمیل نمود؛ به دیگر سخن، سند لازم‌الاجرا به مفهوم اخص، سند رسمی یا عادی است «... که بدون صدور حکم از دادگاه قابل صدور اجراییه برای اجرای مدلول سند باشد مانند سند رسمی طلب و چک» (بند (الف) ماده ۱ آ. ا. م. ا. ر. ل.، مصوب ۱۳۸۷/۶/۱۱ رئیس قوه قضاییه).^(۱)

سوم - شیوه تشخیص سند لازم‌الاجرا

۱۸. برای تشخیص سند لازم‌الاجرا، می‌توان گفت که اصل بر این است که تحمیل مدلول هر سندی به متعهد، مستلزم اقامه دعوا در مرجع صالح، رسیدگی و صدور حکم لازم‌الاجرا است یا به عبارت دیگر، اصل بر این است که «هیچ سندی لازم‌الاجرا نیست» مگر خلاف آن تصریح شده باشد. در حقیقت، اسناد لازم‌الاجرا، در قوانین و مقررات تصریح شده‌اند و ازاین‌رو، در صورتی می‌توان مدلول سندی را، بی‌آنکه حکمی از دادگاه صادر شده باشد، به متعهد تحمیل نمود که قانونگذار، صریحاً، سند را «لازم‌الاجرا» (یا در حکم لازم‌الاجرا) اعلام یا تلقی نموده باشد.

۱- م. ق. ر. ز. ک. سال ۱۳۸۷، ص. ۱۹۷۹.

آرا و اسناد لازم الاجرا، واحدهای اجرایی / اصطلاحات و مفاهیم / سند و انواع آن □ ۲۱

ب - ارکان سند لازم الاجرا

۱۹. ارکان سند لازم الاجرا در زیر بررسی می شوند.

نخست - «موضوع لازم الاجرا»، «مفاد» یا «مدلول سند»

۲۰. یکی از ارکان سند لازم الاجرا، «موضوع لازم الاجرا»، «مفاد» یا «مدلول سند»، یعنی امری است که باید اجرا شود یا، به دیگر سخن، امری است که باید به متعهد سند تحمیل شود. «موضوع لازم الاجرا» یا «مدلول سند» می تواند انجام فعل معین باشد؛ مانند ساختن ساختمانی با مشخصات معین؛ ممکن است عدم انجام امری باشد؛ مانند خودداری از حفر چاه در محلی معین؛ یا دادن پول، مال یا شیء باشد مانند پرداخت یکصد میلیون ریال یا تحویل یک دستگاه خودرو با مشخصات معین و یا یک عکس خانوادگی یا... چنانچه سند لازم الاجرا، حکم دادگاه باشد «موضوع لازم الاجرا»، «محکوم به» و اگر قرار دادگاه باشد (مانند قرار تأمین خواسته و دستور موقت)، «موضوع قرار» خوانده می شود. اگر سند لازم الاجرا سندی باشد که در «اجرای ثبت» لازم الاجرا باشد، «موضوع لازم الاجرا» یا «مدلول سند» خوانده می شود.

دوم - متعهد سند

۲۱. متعهد سند در اینجا هر شخصی است که در سند لازم الاجرا ملزم به انجام عملی باشد چه عمل، فعل باشد مانند پرداخت پول و چه ترک فعل باشد مانند خودداری از به کارگیری علامت تجاری معین. به هر روی، وجود «متعهد» از ارکان سند لازم الاجرا است؛ پس، سند لازم الاجرا باید به گونه ای تنظیم شده باشد که تشخیص دقیق شخص حقیقی یا حقوقی که متعهد به اجرای آن است ممکن باشد. حتی در مواردی که به موجب قانون، مسئولیت تضامنی میان دو یا چند شخص وجود دارد، اجرای مفاد هر سند لازم الاجرای (حکم دادگاه، سند لازم الاجرا به مفهوم اخص) علیه هر یک از آنها مستلزم تصریح نام آنها در سند لازم الاجرا می باشد. «متعهد سند»، چنانچه سند لازم الاجرا، حکم دادگاه باشد، «محکوم علیه»؛ اگر سند لازم الاجرا، قرار دادگاه باشد (مانند قرار تأمین خواسته و دستور موقت) «خوانده» و چنانچه، سند لازم الاجرا به مفهوم اخص باشد «متعهد»، «مدیون» یا «بدهکار» خوانده می شود.

سوم - متعهدله سند

۲۲. متعهدله سند در اینجا هر شخصی است که به موجب سند لازم‌الاجرا عملی باید به سود او و یا برای او انجام شود؛ چه عمل فعل باشد مانند تحویل گرفتن محلی که از آن باید خلع‌ید شود و چه ترک فعل باشد مانند آنکه متعهد، علامت تجاری مورد نظر متعهدله را که در سند تصریح شده به کار نگیرد. وجود متعهدله نیز از ارکان سند لازم‌الاجرا است زیرا باید مشخص باشد که برای نمونه پولی که از متعهد گرفته می‌شود به چه شخصی باید پرداخت شود. «متعهدله» سند لازم‌الاجرا، چنانچه سند لازم‌الاجرا حکم دادگاه باشد، «محکوم‌له»؛ اگر قرار دادگاه (تأمین خواسته، دستور موقت) باشد، «خواهان» و در اسناد لازم‌الاجرا در «اجرای ثبت»، «متعهدله» یا «بستانکار» یا «طلبکار» خوانده می‌شود.

چهارم - «لازم‌الاجرا» بودن سند

۲۳. گفته شد که سند لازم‌الاجرا سندی است که «لازم‌الاجرا» بودن آن، به مفهومی که گفته شد، در مقرره‌ای قانونی پیش‌بینی شده باشد (نک. ش. ۱۸ به بعد).

پ - مقایسه سند لازم‌الاجرا با سایر اسناد

۲۴. «سند لازم‌الاجرا» را می‌توان با «سند در حکم سند لازم‌الاجرا» و نیز با «سند رسمی» و یا «سند عادی» مقایسه نمود.

۲۵. «سند در حکم سند لازم‌الاجرا» و مقایسه آن با «سند لازم‌الاجرا» — «سند در حکم سند لازم‌الاجرا» سندی است که به موجب قانون، از جهت لازم‌الاجرا بودن، مانند سند لازم‌الاجرا باشد نمونه بارز این اسناد، چک است که در ماده ۲ قانون صدور چک، مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ «در حکم سند لازم‌الاجرا» اعلام گردیده است.

۲۶. «سند رسمی» و مقایسه آن با سند «در حکم سند رسمی» و «سند لازم‌الاجرا» —

با توجه به ماده ۱۲۸۷ ق. م. سندی رسمی است که سه شرط را دارا باشد: نخست آنکه در اداره ثبت اسناد و املاک و یا دفاتر اسناد رسمی و یا نزد سایر مأمورین رسمی تنظیم شده باشد؛ دوم آنکه مأمور رسمی، سند را در حدود صلاحیت خود تنظیم نموده باشد؛ سوم آنکه در تنظیم سند، مقررات قانونی رعایت شده باشد (نک. ج. ۳، پیشرفته، ش. ۲۳۵ به بعد). با این همه، به موجب ماده ۱۲۹۱ ق. م. در مواردی، اسناد عادی از جهاتی، اعتبار سند رسمی را دارد و در این موارد این اسناد «سند در حکم سند رسمی» خوانده می‌شوند. افزون بر آن، از

آرا و اسناد لازم الاجرا... / مفهوم واحد اجرایی و انواع آن ۲۳

جمله، در ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و نیز ماده ۱۹ آ.ا.م.ا.ر.ل، با مسامحه سند عادی لازم الاجرا، با مسامحه «سند در حکم سند رسمی» توصیف شده‌اند.

در تعریف «سند رسمی»، به درستی، توجهی به لازم الاجرا بودن یا نبودن «سند» نشده است زیرا سند رسمی می‌تواند لازم الاجرا باشد یا نباشد. مواد ۹۲ و ۹۳ ق.ت.، آن دسته از اسناد رسمی را که «لازم الاجرا» می‌باشند برشمرده است. در آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجرا و... (مواد ۱۷۹ به بعد) نیز اسناد لازم الاجرای دیگری تصریح شده است که برخی رسمی و برخی عادی می‌باشند. پس، از یک سو، تمامی اسناد رسمی، لازم الاجرا نیستند، (زیرا اسناد رسمی لازم الاجرا مشخص شده‌اند؛ برای نمونه سند رسمی مالکیت لازم الاجرا نیست، زیرا برای خلع ید از چنین ملکی نیز باید دعوای خلع ید اقامه نمود و حکم لازم الاجرای خلع ید گرفت.) و از سوی دیگر، برخی اسناد لازم الاجرا یا در حکم سند لازم الاجرا، رسمی نمی‌باشند (مانند چک)؛ بنابراین، میان اسناد رسمی و اسناد لازم الاجرا عموم و خصوص من وجه وجود دارد؛ بدین معنی که برخی اسناد رسمی، لازم الاجرا و برخی اسناد لازم الاجرا، رسمی می‌باشند.

۲۷. «سند عادی» و مقایسه آن با سند لازم الاجرا - برخی اسناد لازم الاجرا عادی می‌باشند مانند چک؛ اما شمار اسناد عادی لازم الاجرا بسیار اندک است و در واقع، نزدیک به تمامی اسناد عادی، لازم الاجرا نیستند؛ مانند سفته، مبایعه‌نامه عادی، سند عادی طلب، سند عادی تعهد به انجام عمل و...؛ با این همه، می‌تواند گفته شود که میان اسناد لازم الاجرا و سند عادی نیز عموم و خصوص من وجه وجود دارد؛ زیرا برخی اسناد لازم الاجرا عادی و برخی اسناد عادی لازم الاجرا می‌باشند.

گفتار دوم - مفهوم واحد اجرایی و انواع آن

۲۸. پس از بررسی مفهوم «واحد اجرایی» به انواع آن اشاره خواهد شد.

۲۹. مفهوم واحد اجرایی - «واحد اجرایی»، بسته به مورد، به ادارات، دوایر یا تشکیلاتی گفته می‌شود که هریک، با مدیر و مأمور اجرا و همچنین، کارمندانی که ممکن است داشته باشند اجرای مفاد دسته‌ای از اسناد لازم الاجرا، به مفهوم اعم، را که مربوط به آنها می‌شود به عهده دارند. هریک از این «واحد»ها ممکن است عنوان ویژه‌ای داشته باشند مانند «واحد اجرای احکام مدنی»، «اداره یا دایرة اجرای ثبت»، «اجرا»ی سازمان تأمین اجتماعی، «اجرایات» وزارت امور اقتصاد و دارایی یا...، بزرگی یا کوچکی هر «واحد اجرایی»

علی‌القاعده بستگی به شمار پرونده‌های اجرایی دارد که در آن معمولاً تشکیل می‌شود.

۳۰. **انواع واحدهای اجرایی** - اگرچه «سند لازم‌الاجرا»، همچنان‌که گفته شد (نک. ش. ۱۳ به بعد)، سندی است که متعهدله آن می‌تواند مفاد آن را با مراجعه به «واحد اجرایی» و بنابراین، با یاری قوای عمومی، به متعهد سند تحمیل کند اما یاری قوای عمومی به متعهدله سند لازم‌الاجرا در صورتی است که متعهدله، به همان واحد اجرایی مربوط به آن سند مراجعه کند که در قوانین و مقررات مشخص شده است. در حقیقت، همان‌گونه که برای رسیدگی به دعاوی، شکایات و امور باید به مرجع صالح مراجعه شود تا امکان رسیدگی و اتخاذ تصمیم وجود داشته باشد برای هریک از دسته‌های سند لازم‌الاجرا نیز واحد اجرایی مشخصی پیش‌بینی شده بدین‌گونه که هر واحدی، حق و تکلیف اجرای اسنادی را دارد که در قوانین و مقررات مربوط، تصریح شده است: برای نمونه محکوم‌له حکم لازم‌الاجرا برای اجرای آن، باید به «واحد اجرای احکام مدنی» دادگستری و متعهدله سند لازم‌الاجرا، به مفهوم اخص، باید به واحد «اجرای ثبت» مراجعه کند؛ زیرا حکم دادگاه تنها در «واحد اجرای احکام مدنی دادگستری» و سند لازم‌الاجرا به مفهوم اخص، تنها در «اجرای ثبت» قابل اجرا می‌باشد.

مبحث دوم - دسته‌بندی آرا و اسناد لازم‌الاجرا با توجه به واحد اجرایی و مقررات مربوط

۳۱. «واحد اجرای احکام مدنی» دادگستری مهمترین و گسترده‌ترین واحد اجرایی کشور است؛ این واحد اجرایی، اجرای «احکام» لازم‌الاجرای مدنی را به‌عهده دارد؛ یعنی احکامی که از دادگاه‌های عمومی حقوقی و نیز دادگاه‌های تجدیدنظر استان در امور مدنی صادر شده و لازم‌الاجرا می‌باشند؛ اما در همین واحد اجرایی، یعنی «اجرای احکام مدنی»، نه‌تنها برخی قرارهای دادگاه‌ها، بلکه آرای برخی مراجع دیگر و حتی آرا و اسناد دیگری نیز قابل اجرا می‌باشند که البته، هریک، در جای خود بررسی شده‌اند. اما واحدهای اجرایی دیگری نیز در ایران وجود دارند که هریک، به‌موجب قانون، اجرای اسناد مربوط به خود را به‌عهده دارند که مهمترین آن «اجرای ثبت» است (نک. ش. ۵۰) که اجرای اسناد لازم‌الاجرا، به مفهوم اخص را به‌عهده دارد. واحد اجرای احکام دیوان عدالت‌اداری، اجرای سازمان تأمین اجتماعی و... نیز از دیگر واحدهای اجرایی کشور می‌باشند. در واحد اجرای

آرا و اسناد لازم الاجرا... / آرای دیوان عدالت اداری ۲۵

احکام مدنی، در مقام اجرا، باید قانون اجرای احکام مدنی و مقررات مرتبط رعایت شود اما قانون و مقررات یادشده در برخی واحدهای اجرایی دیگر که در قانون تصریح شده نیز در مقام اجرا باید رعایت شوند (برای نمونه در «واحد اجرای احکام کیفری»، در اجرای جنبه حقوقی آرای که از مراجع کیفری صادر می‌شوند؛ نک. ش. ۱۷۲). پس، آرا و اسناد لازم‌الاجرا در حقوق ایران می‌تواند به سه دسته کلی بخش و هر دسته جداگانه بررسی شود: دسته نخست: آرا و اسنادی که در واحد اجرای احکام مدنی لازم‌الاجرا نیستند و بنابراین، در واحد اجرایی خاص و با توجه به مقررات خاص خود اجرا می‌شوند (گفتار نخست)؛ دسته دوم: آرا و اسنادی که در واحد اجرای احکام مدنی و البته با توجه به قانون اجرای احکام مدنی و مقررات مرتبط اجرا می‌شوند (گفتار دوم) و سرانجام دسته سوم: آرا و اسنادی که در واحد اجرایی خاص لازم‌الاجرا می‌باشند اما، در اجرای آنها «قانون اجرای احکام مدنی» و مقررات مرتبط رعایت می‌شوند (گفتار سوم).

گفتار نخست - آرا و اسناد لازم‌الاجرا در واحدهای اجرایی خاص و با توجه به مقررات خاص

۳۲. واحدهای اجرایی خاص که در این جا بررسی می‌شوند، اجرای رأی یا سند مربوطه را با توجه به مقررات اجرایی خاص خود اجرا می‌نمایند. به این دسته از آرا و اسناد و نیز واحد اجرایی و مقررات مربوط به هریک در زیر اشاره می‌شود.

بند نخست - آرای دیوان عدالت اداری، واحد اجرایی و مقررات مربوط

۳۳. پس از اشاره‌ای کوتاه به «واحد اجرای احکام دیوان عدالت اداری»، آرای لازم‌الاجرای «شعب» و آرای لازم‌الاجرای «هیئت عمومی» این مرجع و نیز شیوه اجرای آنها، جداگانه بررسی می‌شوند.

الف - واحد اجرای احکام دیوان عدالت اداری و مقررات مربوط

۳۴. «واحد اجرای احکام دیوان زیر نظر رئیس دیوان یا معاون وی، انجام وظیفه می‌نماید که از تعداد کافی، دادرس اجرای احکام، مدیر دفتر و کارمند برخوردار است»